

# Amsterdam werkt aan professionalisering jongerenwerk

**Author(s)**

Sonneveld, Jolanda

**Publication date**

2011

**Document Version**

Final published version

[Link to publication](#)

**Citation for published version (APA):**

Sonneveld, J. (2011). *Amsterdam werkt aan professionalisering jongerenwerk*. Hogeschool van Amsterdam, Maatschappij en Recht.

**General rights**

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

**Disclaimer/Complaints regulations**

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

# Amsterdam werkt aan professionalisering jongerenwerk

## Youth Spot

Onderzoek- en praktijkcentrum voor  
jongeren en jongerenwerk in Amsterdam

Jolanda Sonneveld  
Maart 2011



Hogeschool van Amsterdam  
Maatschappij en Recht



Ijsterk



# Amsterdam werkt aan professionalisering jongerenwerk

Jolanda Sonneveld

De stad Amsterdam start kort na de millenniumwisseling met de professionalisering van het jongerenwerk. De aandacht voor deze kwaliteitsverbetering staat niet op zich. Op landelijk niveau worden er vanuit het werkveld al eerder pogingen gedaan om het jongerenwerk te professionaliseren. In samenwerking met kennisinstututen, zoals het NJi (voormalig NIZW) en landelijke netwerkorganen worden er professionaliseringstrajecten opgestart en competentieprofielen ontwikkeld (Metz, in voorbereiding). Daarnaast is onder invloed van de verzakelijking de relatie tussen opdrachtnemer en opdrachtgever op scherp komen te staan. In dit artikel wordt zichtbaar hoe de gemeente Amsterdam (centrale stad en stadsdelen) werkt aan de professionalisering van het jongerenwerk. Het zwaartepunt ligt in het zoeken naar een goede invulling van de rol van de lokale overheid en het verbeteren van de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

Het kan u na deze inleiding niet zijn ontgaan dat deze professionaliseringsoperatie zich richt op het jongerenwerk. Hoewel het tienerwerk hierin een belangrijk aandachtspunt is, komt het kinderwerk als onderdeel van het brede jeugdwelzijnswerk hierin niet of nauwelijks aan bod.

## Aanbesteden en mechaniseren

Om een kwaliteitsslag van het brede welzijnswerk (inclusief het jongerenwerk) mogelijk te maken starten de Amsterdamse stadsdelen tussen 2005 en 2008 met het aanbesteden van het jongerenwerk (Abdallah e.a. 2010). Het fenomeen aanbesteden komt voort uit de gedachte dat de publieke sector meer marktgericht ingevuld zou kunnen worden, en dat overheden – en de maatschappelijke organisaties – meer klantgericht, ondernemender en concurrerend moeten worden en de bedrijfsvoering en dienstverlening meer in economische termen moet worden opgevat (WRR 2006). Door (met) aanbesteding (te dreigen) hopen gemeenten maatschappelijke organisaties te dwingen om mee te werken aan een gewijzigde bedrijfsvoering (Fabri, 2006). Vijf jaar na de start van het aanbesteden hebben vier, van de oorspronkelijke veertien Amsterdamse stadsdelen, dezelfde aanbieder als daarvoor. De helft van de stadsdelen wisselen in deze periode van aanbieder. Twee stadsdelen wisselen in de genoemde periode zelfs drie keer van aanbieder (Systeem in beeld).

Terwijl er gewerkt wordt aan het aanbesteden ontstaat er bij de stad en stadsdelen behoefte aan eenduidigheid. De Samenwerkende Amsterdamse stadsdelen (SAS) nemen begin 2006 het initiatief voor een 'Verbeterprogramma Welzijn'. Onder leiding van een stuurgroep werken vijf projectgroepen aan een productboek, een kostprijsstelsel, een model voor een beleidscyclus, een model subsidieverordening en een subsidievolgstelsel. Doel van het productboek was om eenduidigheid aan te brengen in de subsidieverstrekking door de overheid ten behoeve van het welzijnsaanbod, inclusief het jongerenwerk, in Amsterdam. Al snel wordt duidelijk dat het proces van aanbesteden en het 'mechaniseren' van de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op grenzen stuit. Bestekken en procedures zijn niet altijd helder; het aanbesteden zelf kost veel menskracht; en het ontwikkelde productboek drukt vooral eenheden uit in plaats van de inhoud. Het gevolg is dat met de cyclus budgetsubsidie de nadruk vooral komt te liggen op de formele verantwoording (Abdallah e.a., 2010).

Het praktische gevolg voor de professionalisering van het jongerenwerk is tweeledig. Enerzijds zijn alle betrokken op scherp gezet, de noodzaak om te professionaliseren zit bij iedereen tussen de oren. Anderzijds is de spanningsvolle verhouding die al aanwezig was tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, alleen maar toegenomen. Betrokkenen verstaan elkaar niet goed en verwijten gaan over en weer. Stadsdelen zoeken de oorzaak van de spanning vaak bij het jongerenwerk. Dat zou niet professioneel zijn, hobbyistisch, onstuurbaar en niet bereid om zich te voegen naar bestaand beleid. Aanbidders van jongerenwerk zien dat stadsdelen overspannen verwachtingen hebben, voor een dubbeltje op de eerste rij willen zitten en niet bereid zijn duurzaam te investeren in jongerenwerk van voldoende kwaliteit (Abdallah e.a. 2010). Hoewel de procedures zichtbaar helpen in het creëren van bewustzijn over de noodzaak van professionalisering, draagt de vorm van die procedures niet bij aan de gewenste kwaliteitsimpuls

### **Inventarisatie van de knelpunten**

Er is meer nodig. Er is behoefte aan meer kennis en inzicht in de mogelijkheden van het lokale bestuur om de kwaliteit van het jongerenwerk te verbeteren. De stad Amsterdam investeert in onderzoek om in beeld te krijgen of het geld dat de gemeente uitgeeft aan projecten en initiatieven voor de jeugd wel goed wordt besteed. Daarnaast is er onvoldoende samenhang in het jeugdbeleid en vragen stadsdelen zich af of ze wel de juiste opdrachten formuleren. Opdrachtnemers (aanbieders van het jongerenwerk) willen duidelijkheid over wat zij kunnen bieden. Ook verlangen zij naar een vooruitstrevende manier om hun werk te kunnen verantwoorden. Twee grote onderzoeken moeten inzichten bieden in de knelpunten van het huidige jeugdbeleid en het jongerenwerk en tegelijkertijd handvatten aanreiken om initiatieven voor professionalisering op de tuigen.

Met het programma *Systeem in beeld*, dat zich richt op jeugdwelzijn en -hulpverlening wordt allereerst de gemeentelijke organisatie grondig doorgelicht. Na het doorlichten van de geldstromen vergelijkt Wethouder Asscher het Amsterdamse jeugdbeleid met het monster van Frankenstein. Amsterdam heeft te maken met een bonte verzameling van projecten, organisaties en de daaraan gekoppelde subsidies op het gebied van jeugdwelzijnsbeleid ([www.deslimmeoverheid.nl](http://www.deslimmeoverheid.nl)). Naar aanleiding van dit inzicht wordt een ambitieus plan opgesteld met als missie te werken aan een betere besteding van financiële middelen die Amsterdam jaarlijks investeert in de jeugdsector. Kerndoelen van dit plan zijn het werken aan een sterkere regievoering vanuit de centrale stad en de stadsdelen en meer inzicht vergaren in de resultaten en effecten van het jeugdwelzijnswerk (Groot & Ruppert 2008).

De Rekenkamer van de Amsterdamse stadsdelen (2008) vergelijkt het jeugdbeleid met jongerenwerk in de verschillende stadsdelen. Ook dit rapport constateert dat de stadsdelen onvoldoende heldere opdrachten en doelstellingen voor het jongerenwerk formuleren. Ambities als (duurzame) gedragsverandering, verbetering van de veiligheid en sociale cohesie, zijn duidelijk een brug te ver. Jongerenwerk is het hardst nodig voor jongeren die afkomstig zijn uit gezinnen waarvan de ouders een lage opleiding hebben, weinig inkomen genieten en van niet-westerse afkomst zijn. Vanuit dat oogpunt is het jongerenwerk naar het oordeel van de Rekenkamer onevenwichtig over de stadsdelen verdeeld. De Rekenkamer ziet vooral twee doelen voor het jongerenwerk weggelegd: 'vorming en ontwikkeling' en 'overlastbestrijding'. De door de onderzoekers gescande jongerenwerkactiviteiten blijken in dit opzicht redelijk goed te scoren. Wel laat de Rekenkamer zich kritisch uit over de wijze waarop de welzijnsinstellingen hun jongerenwerk onderbouwen en verantwoorden. (Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam, 2008)

Beide onderzoeksrapporten maken inzichtelijk dat het jongerenwerk een duidelijke meerwaarde heeft in de praktijk. Aan de kant van het jongerenwerk is het een probleem dat zij niet transparant is over de meerwaarde en de resultaten van hun inzet. De gemeente schiet tekort in de verdeling van het jongerenwerk over de stadsdelen, het hanteren van een eenduidige visie op het jongerenwerk en het formuleren van heldere doelstellingen en opdrachten voor het jongerenwerk.

### **Werken aan samenhang**

Al in 2000 wordt met de nota 'Samenhang in Jeugdbeleid' een eerste poging gedaan om te bezinnen op de verwachtingen die de stad Amsterdam van haar kinderen en jongeren heeft, welke kansen zij hen kan bieden en op welke manier zij hen kan opvangen als het misgaat. Er wordt opgeroepen tot meer 'samenhang en afstemming'. De Gemeente Amsterdam (2000) deelt haar wens met de stadsdelen, sectoren, instellingen en werkers in het veld. De behoefte ontstaat om met de relevante partners hardop na te denken over de uitgangspunten van een nieuwe fase in het Amsterdamse jeugdbeleid en draagvlak te creëren voor het uitdragen van deze visie.

Onder de noemer van *Jong Amsterdam I (2006-2010)* doet Amsterdam een eerste poging om concreet te werken aan meer samenhang en doelmatigheid. *Jong Amsterdam* is geïnspireerd op de landelijke *Operatie Jong*, (2003-2006), een samenwerkingsverband van de ministeries van VWS, OCW, justitie, SCW, BZK, VROM en financiën, dat als doel heeft de versnippering in het jeugdbeleid op te lossen. De gemeente en schoolbesturen ontwikkelen samen de beleidsnotitie *Jong Amsterdam I* en kiezen ervoor om de jeugdinfrastructuur in de stad te professionaliseren (Gemeente Amsterdam 2006). Helaas ontbreekt in dit ontwikkelproces het jongerenwerk.

Na de tussenbalans te hebben opgemaakt van Jong I in 2008 blijkt dat alle betrokken partners vinden dat er nog te weinig is gerealiseerd. Wederom wordt geconstateerd dat de doelen te ambitieus, abstract en onvoldoende meetbaar zijn. Daarnaast ontbreekt er een prioritering en worden uitvoeringsorganisaties onvoldoende bereikt. De doelstellingen worden bijgesteld, waarna de betrokken partners meer grip krijgen op het programma.

Er wordt ingezet op Brede Talentontwikkeling. De gedachte is dat talentontwikkeling bijdraagt aan het vergroten van het zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen van kinderen en jongeren en mogelijkheden om hun identiteit verder te ontwikkelen. Het is daarmee een preventief middel om enerzijds overlast en jeugdcriminaliteit te bestrijden en anderzijds om jongeren die in andere circuits (zoals school) buiten de boot dreigen te vallen, alsnog een aangrijpingspunt te bieden om zich positief te ontwikkelen (Gemeente Amsterdam 2008). In tegenstelling tot Jong I, krijgt het jongerenwerk in dit beleidskader wel een rol toegewezen. Hoewel de vertaalslag van dit beleid naar de uitvoeringspraktijk niet zonder slag of stoot verloopt, leidt deze ontwikkeling in veel stadsdelen tot een andere invulling en uitvoering van het jongerenwerk (Metz & Sonneveld 2010). Door de stad heen worden talentmakelaars aangesteld om het aanbod te inventariseren, te beoordelen en verbindingen tot stand te brengen.

In de eindevaluatie in 2010 geven alle betrokken partijen aan in de periode van 2010-2014 te willen doorgaan met het programma ([http://www.amsterdam.nl/jeugd\\_onderwijs/onderwijsbeleid/2010-2014\\_jong/](http://www.amsterdam.nl/jeugd_onderwijs/onderwijsbeleid/2010-2014_jong/), 4 februari 2011). Jong Amsterdam II (De lokale educatieve agenda 2010-2014, concept) wordt geschreven en biedt in tegenstelling tot Jong I een vereenvoudigde afsprakenstel waarin partijen hebben vastgelegd hoe ze willen bereiken dat *Kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen om volwaardig en verantwoordelijk te participeren in de samenleving*. Ook in deze twee samenwerkingsperiode ontbreekt het jongerenwerk als partner.

Dit artikel maakt zichtbaar dat de gemeente Amsterdam zoekende is naar de juiste koers om te werken aan de professionalisering van het jongerenwerk. Gaandeweg wordt helder dat het om meer vraagt dan regelsystemen, regievoeren, samenhang aanbrengen en duidelijk beleid. Professionalisering vraagt van de overheid vooral om een indringend gesprek over hoe je van algemene doelen naar concrete effecten komt. De gemeente komt tot het inzicht dat dit gesprek tussen opdrachtgever en opdrachtnemer onvermijdelijk is. De vraag die volgt is wat een goede manier is om het gesprek aan te gaan en hoe je effecten zou kunnen meten.

### **Behoeftte aan een goed gesprek en het meten van effecten**

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling geeft eind 2008 een opdracht aan de Ondernemerskring Sociale sector Amsterdam (OSA) en Youth Spot (onderzoek- en praktijkcentrum Amsterdams jongerenwerk). *“Probeer eens op een aantal locaties een zorgvuldige en doordachte manier van effect meten uit. En zoek ook eens op een aantal locaties naar een zorgvuldige en doordachte manier om met elkaar in gesprek te gaan over de relatie tussen doelstellingen en effecten.”* In die lijn is het project Kwaliteitsprofilering en Effectmeting van start gegaan. De branche- en uitvoeringsorganisatie OSA legt met het deelproject Effectmeting een bodem in het gesprek tussen opdrachtgever en opdrachtnemer door rechtstreeks de output en outcome centraal te stellen. Met behulp van de methode Social Return On Investment (SROI) oriënteren stad, drie stadsdelen en vier jongerenwerkaanbieders zich op wat de bestaande en/of gewenste effecten van het jongerenwerk zijn en hoe je die kunt meten. Het resultaat is tweeledig. Ten eerste worden deelnemers zich door het proces bewust van de mogelijkheden en onmogelijkheden van effectmeting in het jongerenwerk. Gezamenlijk nadenken over effecten zet de relatie in het teken van wederzijdse ontwikkeling, kennisdeling en professionalisering. Ten tweede publiceert OSA de publicatie *Effect van de effectmeting* welke inzicht biedt in de mogelijkheden om de resultaten van het jongerenwerk te meten (OSA 2010).

Youth Spot zoekt met het deelproject Kwaliteitsprofilering in vier stadsdelen naar manieren om de communicatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer goed vorm te geven. Er worden interviews gehouden met jongeren, jongerenwerkers, managers, ambtenaren en bestuurders. Uit deze gesprekken blijkt dat er redelijke overeenstemming is over wat goed jongerenwerk inhoudt. De belangrijkste belemmeringen om tot kwaliteitsprofilering te komen, liggen dus niet in onenigheid over de aard van het jongerenwerk. Die liggen meer in de manier waarop het gesprek over goed jongerenwerk gevoerd wordt. Een onthutsende discontinuïteit van dit type gesprekken en strijdige opvattingen over de manier waarop deze gesprekken

gevoerd zouden moeten worden zijn hier debet aan (Abdallah e.a. 2010). Youth Spot heeft de handreiking *Goed jongerenwerk, vergt goed gesprek* ontwikkeld om de communicatie tussen financier, aanbieder en uitvoerders beter vorm te geven.

Uit Kwaliteitsprofilering en Effectmeting komt naar voren dat het regelmatig voeren van een goed gesprek tussen opdrachtgever en opdrachtnemer een belangrijke voorwaarde is om samen te kunnen werken aan de professionalisering van het jongerenwerk. De gemeente Amsterdam neemt deze les ter harte en start samen met haar partners de zoektocht naar Jongerenwerk Nieuwe Stijl.

### **Jongerenwerk Nieuwe Stijl**

Onder invloed van de landelijke ontwikkeling Welzijn Nieuwe Stijl gaat Amsterdam in 2009 aan de slag met de zoektocht naar Jongerenwerk Nieuwe Stijl. Deze zoektocht ontstaat naar aanleiding van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning die in 2007 een belangrijke beleidswijziging voor het welzijnswerk betekent. De Wmo nodigt uit tot een anders denken over de verzorgingsstaat, het vraagt om professionals die erop uittrekken, aanspreken en ondersteuning regelen die aansluit bij de werkelijke behoefte en eigen kracht van individuen (Metz 2010; Van der Lans 2010). Dit veranderende denk- en handelkader waarbinnen participatie het toverwoord is, wordt aangeduid met Welzijn Nieuwe Stijl. Na twee jaar wordt dit denk- en handelkader in 2009 vertaald naar het jongerenwerk. De uitdaging voor het Amsterdamse jeugdbeleid is om een Wmo-proof beleidskader Jongerenwerk Nieuwe Stijl te ontwikkelen (Gemeente Amsterdam 2010b). Omgekeerd worden vanuit het Wmo-beleid ook lijnen gelegd met het jeugdbeleid. Het streven is om het jongerenwerk op te nemen het reeds bestaande basispakket collectieve welzijnsvoorzieningen. Concreet betekent dit dat er op aanbodniveau een basispakket wordt samengesteld waarbij elke jongere in elk stadsdeel in ieder geval van dat aanbod gebruik kan maken. Amsterdam richt zich in dit nieuwe beleid dus op alle jongeren en niet alleen op risicjongeren.

Begin 2010 organiseert de gemeente Amsterdam de stedelijke conferentie Amsterdams Jongerenwerk Nieuwe Stijl Versterken en Verbinden. Inzet is de resultaten van het project Kwaliteitsprofilering en Effectmeting stadsbreed te presenteren en gezamenlijk na te denken over de inmiddels prangende vraag hoe vorm te geven aan een stedelijk kader Amsterdams Jongerenwerk Nieuwe Stijl. Amsterdam volgt daarmee Rotterdam als voorbeeld, waar de centrale stad ruim een jaar eerder de regie heeft genomen in het samen met aanbieders van jongerenwerk en deelgemeenten opstellen en uitvoeren van een kwalitatieve en kwantitatieve kwaliteitsimpuls van het jongerenwerk (JOS 2009).

Het ontwikkelen van een stedelijk kader is complex omdat het jeugd welzijnswerk zich bevindt op het snijvlak van jeugdbeleid en welzijnsbeleid en raakvlakken heeft met de domeinen sport&cultuur, onderwijs en veiligheid. Tijdens de conferentie verkennen bestuurders, beleidsmedewerkers, jongerenwerkers, managers en opleidingen samen wat goed jongerenwerk is op grond van kwaliteit, effect en de Wmo. Naast het niemandsland tussen beleid en uitvoering wordt de kloof tussen de centrale stad en de stadsdelen steeds zichtbaarder. Zo wordt geconstateerd dat de stadsdelen jongerenwerk voornamelijk inzetten om overlast te bestrijden terwijl de centrale stad stuurt op Brede Talentontwikkeling. Het één sluit het ander niet uit, maar roept wel discussie op. De behoefte aan helderheid over de functie en positionering van het jongerenwerk in de stad Amsterdam groeit (Gemeente Amsterdam 2010c).

Uitkomst van de conferentie is dat er een 'ad hoc-werkgroep' Jongerenwerk Nieuwe Stijl wordt samengesteld met als doel een eigentijds breed gedragen stedelijk beleidskader voor het jongerenwerk te ontwikkelen. De ambitie van deze werkgroep is om eindelijk helderheid te krijgen over de functie, positie en betekenissen van het hedendaagse jongerenwerk in Amsterdam en aansluiting wordt gevonden bij de uitgangspunten van de Wmo. Naast de centrale stad en de stadsdelen nemen dit keer ook managers en uitvoerend jongerenwerkers actief deel aan de werkgroep. Naar verwachting is aan het einde van het eerste kwartaal van 2011 het beleidskader in concept af en wordt dit op stedelijk niveau gepresenteerd aan alle betrokkenen.

### **Onzekere toekomst**

Het afgelopen decennium heeft Amsterdam een kwaliteitsimpuls van het Amsterdamse jongerenwerk in gang gezet. De inzet van de gemeente richt zich op die aspecten van het jongerenwerk, die direct voor de lokale overheid van belang zijn: jeugdbeleid, resultaatafspraken, en resultaatverantwoording. Als blijkt dat een slechte communicatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer de professionalisering van het jongerenwerk in

de weg staat, volgt een inzet op het voeren van een constructieve dialoog tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Minder aandacht is er vanuit de gemeente Amsterdam voor de innovatie van de inhoud en werkwijzen van het jongerenwerk of de opleiding van jongerenwerkers. Dit is des te opvallender omdat de gemeente Amsterdam wel van het jongerenwerk vraagt dat zij, net als andere vormen van welzijnswerk, ook een inhoudelijke kwaliteitslag maakt en in de toekomst gaat werken op basis van bewezen methoden. Terwijl wij dit artikel afronden, laat de hoofdstad zich van haar levendige kant zien. De fusie van de eerdere veertien tot zeven stadsdelen en de wisseling van de wacht, resulteert in een stoelendans van bestuurders en ambtenaren. Netwerken en werkrelaties moeten opnieuw worden opgebouwd. Nieuwe stadsdelen hebben tijd nodig om hun visie op jongeren en het jongerenwerk te ontwikkelen. De stedelijke 'ad hoc' werkgroep Amsterdams Jongerenwerk Nieuwe Stijl biedt de mogelijkheid om op regelmatige basis met elkaar in gesprek te zijn en samen te werken aan samenhang in jeugdbeleid en uitvoering. De vraag is wat er overblijft als de taak van deze ad hoc werkgroep erop zit.

Onderwijl worden de eerste bezuinigingen voor het jongerenwerk bekend gemaakt. Het is nog onduidelijk wat de mega bezuinigingsronde voor consequenties gaat hebben voor de reeds opgebouwde samenhang en kennis over kwaliteit en effect(meting). Blijven er voldoende middelen om het professionele jongerenwerk overeind te houden? Of is er juist behoefte aan meer jongerenwerk om de klappen op te vangen van de bezuinigingen die worden doorgevoerd op andere terreinen? Wij vermoeden dat investeringen in de inhoudelijke kwaliteit van het jongerenwerk voorlopig nog steeds voor rekening komen van de jongerenwerkaanbieders en de opleidingen.

#### Literatuur

- Abdallah, S., N. de Boer, J. Sonneveld en E. Sinke (2010) *Goed jongerenwerk vergt goed gesprek*. Amsterdam: DMO Gemeente Amsterdam i.s.m. Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Berger, M. en N. Zwikker (2010) *Kader Professionalisering*. Utrecht: Nji.
- Fabri, W. eds. (2006). *Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief*. Amsterdam/Utrecht, SWP/Nji.
- Gemeente Amsterdam (2000) *Samenhang in Jeugdbeleid*. Amsterdam: DMO Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2006) *Jong Amsterdam. Onderwijs- en Jeugdplan 2006-2010*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2007) *Systeem in beeld: werken met verwondering*.
- Gemeente Amsterdam (2008) *Jong Amsterdam Brede Talentontwikkeling. Kader Brede Talentontwikkeling voor alle jeugd in Amsterdam 2007-2010*. Amsterdam: DMO Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2010a) *Jong Amsterdam 2. De lokale educatieve agenda van Amsterdam 2010-2014. Concept november 2010*. Amsterdam: DMO Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2010b) *Opdrachtformulering Beleidskaders Amsterdams Jongerenwerk Nieuwe Stijl*. 31 mei 2010.
- Gemeente Amsterdam (2010c) *Verslag conferentie Jongerenwerk Nieuwe Stijl. Versterken en verbinden. 21 januari 2010*.
- Groot, M. de, & C. Ruppert (2008) *Stand van zakenbrief Systeem in Beeld, juni 2008, nummer 4*.
- JOS (2009) *Klassewerkers! Een plan voor vakbekwaam jongerenwerk*. Rotterdam: Jeugd Onderwijs en Samenleving, Gemeente Rotterdam.
- Lans, J. van der (2010) *Eropaf! De nieuwe start van het sociaal werk*. Amsterdam: Augustus.
- Metz, J. (in voorbereiding) *Jongerenwerk als sociaal agogisch beroep*. Amsterdam: Youth Spot, HvA.
- Metz, J. (2010) *Het draait om de burgers niet om de professionals. Tijdschrift voor sociale vraagstukken, 3, 16-19*.
- Metz, J. en J. Sonneveld (2010) *De Inloop op waarde geschat. Literatuuronderzoek naar De Inloop binnen het professionele jongerenwerk*. Amsterdam: Youth Spot, HvA.
- OSA (2010). *Het effect van de effectmeting. Zicht op het resultaat in het jongerenwerk*. Amsterdam: Dmo gemeente Amsterdam i.s.m. OSA-Amsterdam.
- Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam (2008) *Jeugdbeleid in Amsterdam. Vrijtijdsbesteding voor jongeren: de stadsdelen vergeleken*. Amsterdam: Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam.

- WRR (2006) *Lerende overheid. Een pleidooi voor een probleemgerichte politiek*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Youth Spot (2009) *Talentontwikkeling bij risicojongeren. RAAK Pro-aanvraag*. Amsterdam: Youth Spot, HvA.

**Internetbronnen:**

[www.deslimmeoverheid.nl](http://www.deslimmeoverheid.nl)

[www.amsterdam.nl](http://www.amsterdam.nl)